

Euforie

Lily King

Euforie

VERTAALD UIT HET ENGELS DOOR
MIEKE TROUW EN
WIM SCHERPENISSE

HOLLANDS DIEP

Oorspronkelijke titel: *Euphoria*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Grove / Atlantic, 2014

© Lily King, 2014

© Vertaling uit het Engels: Mieke Trouw en Wim Scherpenisse,
2014

© Nederlandse uitgave: Hollands Diep, Amsterdam 2015

© Omslagfoto: © Christopher Martin Photography

Omslagontwerp: Studio Jan De Boer

Typografie: Perfect Service, Schoonhoven

ISBN 978 90 488 2529 5

ISBN 978 90 488 2530 1 (e-book)

NUR 302

www.hollandsdiep.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hollands Diep is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Voor mijn moeder, Wendy, met heel mijn hart

Ruzies over vrouwen staan centraal in de
primitieve wereld van Nieuw-Guinea.

– *Margaret Mead*

In tegenstelling tot wat de meeste mensen denken
bestaat ervaring vooral uit verbeelding.

– *Ruth Benedict*

I

Toen ze de Mumbanyo verlieten, werd er iets naar hen toe gegooid; het bleef een paar meter achter de kano in het water dobberen. Iets lichtbruins.

‘Weer een dood kindje,’ zei Fen.

Omdat hij haar bril toen al had vernield, wist ze niet of hij een grapje maakte.

In de verte werd de donkergroene curve van het land onderbroken door een lichte open plek waar de boot naartoe voer. Daar concentreerde ze zich op. Ze draaide zich niet meer om. Het handjevol Mumbanyo op het strand sloeg zingend voor hen op de doodsgong, maar ze keurde hun geen blik meer waardig. Soms voelde ze een zuchtje wind over haar vochtige huid strijken als de vier staande roeiers, die luidkeels contact hielden met hun stamgenoten of met andere kano's, allemaal tegelijk aan de riemen trokken. Haar sneeën prikten en trokken strak, alsof ze tijdens die vlaag droge lucht haastig probeerden te genezen. De wind viel weg, kwam terug, viel weg en kwam terug. Ze merkte dat haar huid het telkens eerder doorhad dan haar hoofd en wist dat ze weer koorts begon te krijgen. De roeiers staakten hun werk om een slangen-halsschildpad te spietsen en hesen het nog spartelende dier aan boord. Achter haar neuriede Fen een treurzang voor de schildpad, zo zachtjes dat zij het als enige kon horen.

Op de plaats waar de Yuat en de Sepik samenvloeiden,

werden ze opgewacht door een motorboot. Aan boord waren twee blanke stellen en de stuurman, ene Minton, die Fen nog uit Cairns kende. De vrouwen droegen avondjurken en zijden kousen, de mannen smokingjassetjes. Ze klaagden niet over de hitte, wat betekende dat ze hier woonden. De mannen zouden wel toezicht houden op plantages of in mijnen, of de wetten handhaven die hen beschermden. Ze was allang blij dat het geen missionarissen waren. Vandaag had ze daar niet tegen gekund. De ene vrouw had goudblond haar, de andere wimpers als zwarte varens, en ze hadden allebei een kralentasje bij zich. Hun armen leken onnatuurlijk blank en ze had zin om de mouw van de dichtstbijzijnde vrouw omhoog te schuiven en te kijken hoe ver de lichte kleur reikte, net zoals alle stammen die zij bezocht haar in het begin altijd wilden aanraken. Ze zag de vrouwen medelijdend naar hen kijken toen Fen en zij met hun vuile plunjezakken en koortsige malariaogen aan boord klommen.

De startende motor maakte zoveel kabaal dat ze schrok en als een kind haar handen tegen haar oren drukte. Aan Fens vertrokken gezicht zag ze dat hij de neiging had hetzelfde te doen. Haar mondhoeken gingen als vanzelf omhoog, maar Fen vond het vervelend dat ze zijn blik had gezien en liep weg om met Minton te praten. Ze ging op het bankje op de achtersteven naast de vrouwen zitten.

‘Waarom zien jullie er zo netjes uit?’ vroeg ze aan Tillie, de vrouw met het goudblonde haar. Als zij zo blond was geweest, zou de inheemse bevolking de hele dag aan haar zitten. Met zulk haar kon je geen veldwerk doen.

Ondanks het kabaal van de motor konden ze haar allebei verstaan, en ze schoten in de lach.

‘Het is 24 december, suffie.’

Waarschijnlijk was het pas vroeg in de middag, maar de vrouwen hadden al gedronken en ze zou minder moeite met het woord ‘suffie’ hebben gehad als ze iets anders had gedragen dan een vuile, katoenen hemdjurk met Fens pyjama eronder. Ze had last van haar wonden en krassen, een verse snee in haar hand van een sagopalmdoorn, een zwakke rechterenkel, pijnlijke armen van de zenuwontsteking die ze al had sinds de Salomonseilanden en een prikkende jeuk tussen haar tenen die hopelijk niet weer ringworm zou blijken te zijn. Doorgaans kon ze zich tijdens haar werk voor haar ongemakken afsluiten, maar ze kreeg er veel last van nu ze naar de zijden jurken en de parels van deze vrouwen keek.

‘Denk je dat luitenant Boswell ook komt?’ vroeg Tillie aan de andere vrouw.

‘Ze is dol op hem.’ De tweede vrouw, Eva, was langer en statiger en droeg geen trouwring.

‘Niet waar. Jij bent trouwens ook dol op hem,’ zei Tillie.

‘Maar jij bent getrouwd, lieverd.’

‘Je hoeft je ogen toch niet in je zak te steken als je eenmaal het jawoord hebt gegeven?’ zei Tillie.

‘Van mij hoeft je niets, maar je man rekent er wel op.’

In gedachten maakte Nell aantekeningen:

- sieraden om hals, polsen en vingers
- alleen gezicht opgemaakt
- accent op de lippen (donkerrood) en ogen (zwart)
- heupen benadrukt door insnoeren taille
- proberen zich met elkaar te meten

- het gaat om aandacht van mannen – niet per se om een echtgenoot, ze willen aantrekkelijk zijn

De gedachten kwamen vanzelf, het was een tweede natuur geworden.

‘Heb je de inheemse bevolking bestudeerd?’ vroeg Tillie.

‘Nee, ze komt net van het bal in het Drijvende Paleis, nou goed?’ Eva had een zwaarder Australisch accent en klonk het meest als Fen.

‘Ja,’ antwoordde ze. ‘Sinds juli. Juli vorig jaar, bedoel ik.’

‘Heb je werkelijk anderhalf jaar ergens aan dat zijriviertje gezeten?’ vroeg Tillie.

‘Mijn hemel,’ zei Eva.

‘Het eerste jaar zaten we bij de Anapa, ten noorden van deze rivier in de bergen,’ zei Nell. ‘Daarna zijn we vijfenhalve maand bij de Mumbanyo geweest, aan de Yuat. We zijn eerder weggegaan dan we van plan waren. Ik vond ze niet aardig.’

‘Aárdig?’ zei Eva. ‘Mijn grootste zorg zou zijn dat ze me niet de keel doorsneden.’

‘Waren het kannibalen?’

Het was onverstandig om die vraag eerlijk te beantwoorden. Ze wist niet wie hun mannen waren. ‘Nee. Ze kennen de nieuwe wetten en houden zich daaraan.’

‘Die wetten zijn niet nieuw,’ zei Eva. ‘Ze zijn vier jaar geleden van kracht geworden.’

‘Voor zulke oude stammen lijken ze waarschijnlijk nog steeds nieuw. Maar ze houden zich eraan.’ En ze wijten al hun tegenslagen aan het feit dat ze niet mogen moorden.

‘Praten ze erover?’ vroeg Tillie.

Ze vroeg zich af waarom blanken altijd over kannibalisme begonnen. Ze dacht aan Fen, die na een tiendaagse jacht was teruggekeerd en een bedroevend slechte poging had gedaan de waarheid voor haar te verbloemen. Ik heb het geproefd, liet hij zich uiteindelijk ontvallen. En ze hebben gelijk, het smaakt inderdaad naar oud zwijn. Dat was een grapje van de Mumbanyo, dat de missionarissen naar oude zwijnen hadden gesmaakt.

‘Ja. Ze verlangen er hevig naar terug.’

De twee vrouwen huiverden, zelfs de lange, brutale Eva.

Toen vroeg Tillie: ‘Heb je het boek over de Salomons-eilanden gelezen?’

‘Over al die kinderen die in de bosjes ontucht pleegden?’

‘Eva!’

‘Ja, dat heb ik gelezen. Vond je het goed?’ De vraag rolde automatisch uit Nells mond.

‘Ach, ik weet niet,’ zei Tillie. ‘Ik begrijp niet dat er zoveel commotie over is ontstaan.’

‘Commotie?’ vroeg Nell. Ze had geen idee hoe het boek in Australië was ontvangen.

‘Dat kun je wel zeggen, ja.’

Ze wilde vragen waarover die ophef dan wel was ontstaan en wie zich zo druk had gemaakt, maar een van de mannen kwam aanlopen met een enorme fles gin om de glazen nog eens vol te schenken.

‘Je man zei dat jij niet hoefde,’ zei hij verontschuldigend tegen haar, want hij had geen glas voor haar.

Fen stond met zijn rug naar haar toe, maar aan de manier waarop hij zijn rug hol trok en zich een beetje langer maakte, kon ze zien wat voor gezicht hij zette. Hij com-

penseerde zijn gekreukte kleding en zijn vreemde beroep met een harde, mannelijke oogopslag. Hij zou zichzelf alleen maar een flauw glimlachje toestaan als hij zelf een grapje had gemaakt.

Bemoedigd door een paar slokjes gin wilde Tillie nog meer van haar weten. ‘Wat ga je over die stammen schrijven?’

‘Op dit moment zit de informatie nog ongeordend in mijn hoofd. Ik weet nooit wat ik ga schrijven tot ik achter mijn bureau in New York zit.’ Ze merkte dat zij zich ook met deze fris gewassen, mooie vrouwen wilde meten en hen wilde aftroeven door over een bureau in New York te beginnen.

‘Ga je nu terug naar dat bureau?’

Haar bureau. Haar werkkamer. Het schuine raam dat uitkeek op de kruising van Amsterdam Avenue en 118th Street. Afstand kon soms vreselijk claustrofobisch aanvoelen. ‘Nee, we gaan hierna naar Victoria om de Aboriginals te bestuderen.’

Tillie trok een pruillip. ‘Arm kind. Je ziet er nu al zo uitgeput uit.’

‘Wij kunnen je al alles vertellen wat je over de Abo’s wilt weten,’ zei Eva.

‘We doen het vanwege de afgelopen vijf maanden en die laatste stam.’ Ze wist werkelijk niet hoe ze de Mumbanyo moest omschrijven. Fen en zij waren het geen moment met elkaar eens geweest. Hij had haar van al haar opvattingen beroofd. Het verbaasde haar hoe weinig ze er na al die maanden over kon zeggen. Tillie keek haar met een dronken, peilloze bezorgdheid aan. ‘Soms stuit je gewoon op een cultuur die je hart breekt,’ zei ze uiteindelijk.

‘Nellie,’ riep Fen. ‘Minton zegt dat Bankson hier nog is.’ Hij gebaarde in stroomopwaartse richting.

Ja, natuurlijk is hij er nog, dacht ze, maar ze probeerde een grapje te maken en vroeg: ‘De man die je vlindernet heeft gestolen?’

‘Hij heeft niets gestolen.’

Wat had hij haar ook weer verteld? Het was tijdens een van hun eerste gesprekken geweest, op het schip dat van de Salomonseilanden naar huis voer. Ze hadden over hun oude docenten gekletst. Haddon vond mij aardig, had Fen gezegd, maar hij heeft zijn vlindernet aan Bankson gegeven.

Bankson had hun plannen in de war geschopt. Ze waren in '31 naar Nieuw-Guinea gekomen om twee stammen te bestuderen, maar omdat Bankson aan de Sepik zat, waren ze doorgereisd naar de Anapa, die in de bergen in het noorden woonden. Na een jaar waren ze teruggekomen in de hoop dat hij weg zou zijn en dat ze onderzoek konden doen bij de rivierstammen, wier minder geïsoleerde culturen rijk aan artistieke, economische en spirituele tradities waren. Maar Bankson was niet weggegaan en daarom waren ze naar het zuiden getrokken, weg van hem en van de Kiona die hij bestudeerde. Aan de Yuat, een zijriviertje van de Sepik, hadden ze de Mumbanyo gevonden. Het was haar na een week al duidelijk geweest dat ze nooit naar die stam hadden moeten gaan, maar het had haar vijf maanden gekost om Fen over te halen te vertrekken.

Fen kwam naast haar staan. ‘Ik vind dat we naar hem toe moeten gaan.’

‘Meen je dat?’ Dat hoorde ze voor het eerst. Waarom

kwam hij er nu mee, nu ze hun reis naar Australië al hadden geregeld? Hij had vier jaar geleden met Haddon, Bankson en dat vlindernet in Sydney gezeten en ze had de indruk gekregen dat de mannen elkaar niet mochten.

Banksons Kiona waren krijgers, de heersers over de Sepik voordat de Australische regering met harde hand tegen hen was opgetreden. De Australiërs hadden dorpen gesplitst, de Kiona stukjes land toegewezen die ze niet wilden en iedereen die zich verzette in het gevang gesmeten. De Mumbanyo, zelf ook woeste krijgers, hadden verhalen over de moed van de Kiona verteld. Dat was de reden waarom hij Bankson wilde bezoeken. Andermans stam was altijd interessanter. Daar probeerde ze hem vaak op te wijzen, maar het was onmogelijk een ander niet te benijden om zijn volk. Tot je alles netjes zwart op wit had, leek je eigen stam altijd een puinhoop.

‘Denk je dat we hem in Angoram zullen treffen?’ vroeg ze. Ze wilde niet op zoek naar Bankson. Ze hadden besloten naar Australië te gaan. Over een maand of zes was hun geld op en ze zouden een paar weken nodig hebben om hun draai te vinden bij de Aboriginals.

‘Dat betwijfel ik. Ik weet zeker dat hij uit de buurt van de overheidsgebouwen wil blijven.’

De snelheid van de boot werkte desoriënterend. ‘We moeten zorgen dat we morgen in die sloep naar Port Moresby zitten, Fen. De Gunai zijn een goede stam voor ons.’

‘Dat zei je ook van de Mumbanyo toen we daarheen reisden.’ Hij liet de ijsklontjes in zijn lege glas tinkelen. Hij leek nog meer te willen zeggen, maar liep terug naar Minton en de andere mannen.

‘Zijn jullie al lang getrouwd?’ informeerde Tillie.

‘In mei twee jaar,’ antwoordde Nell. ‘Op de dag voordat we hierheen kwamen.’

‘Nou, chique huwelijksreis, hoor.’

Ze lachten. De fles gin kwam nog eens voorbij.

Tijdens de daaropvolgende vierenhalf uur zag Nell de feestelijk geklede stellen drinken, plagen, flirten, krenkende opmerkingen maken, lachen, excuses aanbieden, wegglopen en weer bij elkaar komen. Ze bestudeerde hun jonge, gespannen gezichten en zag hoe dun het laagje zelfvertrouwen was, hoe makkelijk het verdween als ze dachten dat er niemand keek. Af en toe gebaarde Tillies echtgenoot naar iets op de oever: twee jongens met een net, een buidelmarter die als een vormeloze zak aan een boom hing, een visarend die naar zijn nest zweefde, een rode papegaai die hun motor bespote. Ze probeerde niet te denken aan de dorpjes die ze passeerden, aan de paalwoningen, de vuurputten en de kinderen die in de bosjes met speren op slangen joegen. Al die mensen die ze misliep, de stammen die ze nooit zou leren kennen, de woorden die ze nooit zou horen, de angst dat ze op dit moment langs die ene stam voeren die voorbestemd was haar onderzoeksobject te worden, een volk waarvan zij de aard zou blootleggen, een volk dat háár aard zou blootleggen, mensen met een levenswijze die zij begreep. In plaats daarvan keek ze naar deze westerlingen en naar Fen, die zich tijdens zijn gesprek met de mannen stoer opstelde, agressief doorvroeg naar hun werk, in de verdediging schoot als ze naar het zijne informeerden, af en toe naar haar toe kwam en haar vervolgens strafte door haar af te snauwen en haar abrupt de rug toe te keren. Het gebeurde vier of vijf keer dat hij zijn frustratie zo op haar afreageer-

de. Hij was zich niet bewust van het patroon, maar kennelijk was ze nog niet genoeg bestraft voor haar wens om de Mumbanyo te verlaten.

‘Je hebt een knappe man,’ zei Eva buiten gehoorsafstand van de anderen. ‘Hij ziet er vast aantrekkelijk uit als hij zich heeft opgefrist.’

De boot minderde vaart, het water glansde zalmroze door de zonsondergang en ze bereikten hun bestemming. Drie jongens met witte lange broeken, blauwe overhemden en rode hoofddeksels kwamen uit de Angoram Club aanrennen om de boot af te meren.

‘Lukaut long,’ blafte Minton in het pidgin. ‘Isi isi.’

Onderling spraken de drie jongens hun eigen taal, hoogstwaarschijnlijk Taway. Ze begroetten de passagiers die van de boot kwamen in onberispelijk Engels.

Ze vroeg zich af hoe ver hun kennis van het Engels reikte. ‘Alles goed?’ vroeg ze aan de grootste jongen.

‘Heel goed, mevrouw, dank u wel.’ Met zijn ontspannen zelfverzekerdheid en zijn vriendelijke lach deed hij haar denken aan hun jaagknechtje bij de Anapa.

‘Ik hoorde dat het morgen Kerstmis is.’

‘Ja, mevrouw.’

‘Vier je dat feest?’

‘O, zeker, mevrouw.’

De missionarissen hadden hen te pakken gekregen.

‘Wat wil je graag hebben voor de kerst?’ vroeg ze aan de op een na grootste.

‘Een visnet, mevrouw.’ Hij deed zijn best om het antwoord kort en emotioneel te houden, maar toen flapte hij eruit: ‘Net zo een als mijn broer vorig jaar heeft gekregen.’

‘En het eerste wat hij vangde was ik!’ riep de kleinste uit.

De jongens lachten alle drie hun hagelwitte tanden bloot. Door tandbederf en gevechten hadden de meeste Mumbanyo-jongens van hun leeftijd een zeer gehavend gebit, en de tanden die ze nog hadden, waren roodgkleurd door de betelnoten waarop ze kauwden.

Net toen de grote jongen het verhaal wilde uitleggen, riep Fen haar vanaf de loopplank. De blanke stellen waren al aan land en leken hen uit te lachen, de vrouw in de vuile mannenpyjama die met de inheemse bevolking probeerde te praten en de broodmagere, bebaarde Australiër die zijn vrouw riep, wankelde onder het gewicht van hun plunjezakken en misschien wel aantrekkelijk werd als hij zich opfriste.

Ze wenste de jongens een fijne kerst, wat ze erg grappig vonden, en zij wensten haar hetzelfde. Het liefst zou ze de hele avond gehurkt bij die jongens op de steiger zitten.

Ze zag dat Fen niet boos was. Hij verplaatste hun plunjezakken naar zijn linkerschouder en bood haar zijn rechterarm aan, alsof zij ook een avondjurk droeg. Ze haakte haar linkerarm door de zijne en hij klemde haar tegen zich aan, waardoor de snee in haar arm weer begon te steken.

‘Het is verdorie kerstavond. Moet je nu echt altijd werken?’ Maar zijn stem klonk deze keer plagerig, bijna verontschuldiging. We zijn er, betekende de arm waarmee hij haar tegen zich aan klemde. Het avontuur bij de Mumbanyo is voorbij. Hij kuste haar en ook daardoor vlamde de pijn op, maar ze klaagde niet. Hij vond het niet leuk als ze sterk was, maar hij had ook een hekel aan zwakte. Al vele maanden had hij zijn buik vol van ziektes en pijnlijke wonden. Als hij weer koorts kreeg, maakte hij trektochten

van meer dan zestig kilometer. Als er onder de huid van zijn been een dikke, witte worm groeide, sneed hij die zelf met een zakmes weg.

Ze kregen een kamer op de eerste verdieping. Onder hen lag de eetzaal van de club en de muziek liet de vloerplanken trillen.

Ze legde haar hand op een van de twee eenpersoonsbedden, dat was opgemaakt met stugge lakens en een donzig kussen. Ze trok het strak ingestopte bovenlaken los en stapte eronder. Het bed was gewoon een oude, smalle legerbrits, maar het voelde aan als een wolk, een schone, gladde, gesteven wolk. Ze voelde slaap opkomen, het soort diepe slaap dat ze nog uit haar kindertijd kende.

‘Goed idee,’ zei Fen, terwijl hij zijn schoenen uitdeed. Ook al had hij een eigen bed, hij schoof naast haar tussen de lakens en ze moest op haar zij en met haar gezicht naar hem toe gaan liggen om niet van de brits te vallen. ‘Tijd om ons voort te planten,’ zei hij op zangerige toon.

Zijn hand gleed achter in haar katoenen onderbroek, greep haar billen vast en drukte haar onderlichaam tegen het zijne. Als kind was ze net zo hardhandig omgegaan met de papieren aankleedpoppen die ze was ontgroeid, maar nog niet wilde wegdoen. Er gebeurde niets, en daarom bracht hij haar hand naar zijn kruis. Toen ze hem met haar hand omsloot, bedekte hij haar hand met de zijne en bewoog hem op en neer in een ritme dat geen geheimen meer voor haar had, maar dat ze alleen maar met zijn hulp mocht uitvoeren. Hij begon al spoedig snel en zwaar te ademen, maar het duurde lang voordat de penis ook maar enigszins hard werd en niet meer als een kwal door hun

handen zwabberde. Het was trouwens ook niet het goede moment. Ze kon elk moment ongesteld worden.

‘Verdomme,’ mompelde Fen. ‘Godsamme.’

De woede leek een bepaalde stroomstoot naar beneden te stuwen en opeens schoot hij groot, hard en paars aangelopen uit hun handen.

‘Stop hem erin,’ zei Fen. ‘Nú.’

Er viel niet met hem te discussiëren of te praten over droogheid, het verkeerde moment, opkomende koortsaanvallen of sneeën die zouden gaan bloeden als ze over de linnen lakens schuurden. Ze zouden bloedvlekken achterlaten en de Taway kamermeisjes zouden denken dat het menstruatiebloed was en deze mooie, frisse, schone lakens om redenen van bijgeloof moeten verbranden.

Ze stopte hem erin. De paar plekje op haar huid die geen pijn deden, waren verdoofd of misschien zelfs afgestorven. Fen maakte pompende bewegingen tegen haar aan.

Na afloop zei hij: ‘Daar heb je je kindje.’

‘Of in elk geval een paar beentjes,’ zei ze zodra ze zeker wist dat ze haar stem weer onder controle had.

Hij lachte. De Mumbanyo dachten dat er per keer maar een heel klein onderdeel van een kind werd gemaakt. ‘We komen later op de avond wel aan de armpjes toe.’ Hij draaide zijn gezicht naar haar toe en kuste haar. ‘Maar nu gaan we ons klaarmaken voor het feest.’

In de verste hoek van het vertrek stond een gigantische kerstboom. Hij zag er heel echt uit, alsof ze hem vanuit New Hampshire hadden verscheept. In de volle zaal bevonden zich voornamelijk mannen, eigenaren en opzich-

ters, vlotters en *kiaps*, krokodillenjagers en hun stinkende preparateurs, handelaren, smokkelaars en een paar stevig drinkende geestelijken. De mooie vrouwen van de boot waren allebei het stralende middelpunt van een kring mannen. Taway bedienden droegen witte schorten en liepen met bladen champagne rond. Ze hadden lange benen en lange, smalle neuzen die niet waren doorboord met versierselen en ook geen littekens vertoonden. Ze vermoedde dat de Taway een vredelievend volk waren, net als de Anapa. Wat zou er gebeuren als er een overheidsgebouw aan de Yuat werd gebouwd? Je kon een Mumbanyo geen schort voorbinden. Ze zouden ter plekke je keel doorsnijden.

Ze nam een glas van een dienblad dat haar werd voor-gehouden. Aan de andere kant van het vertrek, achter het blad en de arm van de Taway die het vasthield, zag ze een man naast de kerstboom staan, iemand die misschien nog wel groter was dan de boom en een van de takken met zijn vingers aanraakte.

Omdat ze haar bril miste was mijn gezicht waarschijnlijk een van de vele vage roze vlekken in het vertrek, maar zodra ik opkeek, leek ze te weten wie ik was.

Drie dagen daarvoor was ik naar de rivier gegaan om me te verdrinken.

Is dat echt wat je wilt, Andy? Die vraag dreunde met regelmatige tussenpozen door mijn lijf, soms met mijn eigen stem en soms met die van een van mijn broers: Martin, die zich ten volle bewust was van de ironie van de situatie, of John, die bezorgder klonk maar toch ook licht geamuseerd. De lucht voelde ijl aan terwijl ik me een weg baande door het oerwoud ten noordwesten van mijn dorp, in de richting van een open plek aan het water. Iets dichterbij Londen, een paar passen maar. Hallo, mam; vaarwel, mam. Ik hield verdomme van je, echt waar, voordat je me van het noordelijk halfrond verjoeg. Ik wist niet meer of ik nog wel zuurstof opnam. Ik voelde mijn tong niet meer. *Hij voelt ze tong nie meer!* hoorde ik Martin tegen John roepen met de stem van onze oude kokkin Mary. John moest zo hard lachen dat hij niets terug kon zeggen. De stenen waren belachelijk; ze sloegen met harde tikken tegen elkaar op mijn dijen. Mijn broers maakten zich vrolijk over het linnen jasje, dat van mijn vader, met de eivlek die Martin zich nog wel zou herinneren. Wat was-ie kwaad toen ik hem fijntjes op die klodder wees, weet je nog, Andy? Ik ploeterde voort door de dichte begroeiing terwijl mijn broers me nadeden, achter mijn rug de gek met

me staken, en John zei dat Martin hem niet nog meer aan het lachen moest maken omdat hij het dan in zijn broek zou doen. Ik bereikte de plek waar Tekets zoon door een dodelijke gifslang was gebeten. Hij was snel gestorven – je ademhalingsorganen begeven het ter plekke. Sommige mensen boffen ook altijd, hè? zei Martin. Vreemd dat het verdriet weggaat en zich verstoopt zodra je een doel hebt. Het gevoel dat zo lang als was aan me had gekleefd was verdwenen en ik was merkwaardig opgewekt, mijn humor keerde terug en mijn broers waren dichterbij me dan in jaren. Bijna alsof ze echt op het punt stonden weer te gaan praten. Misschien zijn alle zelfmoordenaars op het eind wel gelukkig. Misschien besef je op dat moment wat de essentie van alles is, namelijk dat iedereen die op de wereld is gezet uiteindelijk doodgaat. Dat is het enige waartoe we allemaal zijn voorbestemd, waar we naar op weg zijn en waar we niet eeuwig voor kunnen blijven weglopen. Zelfs mijn vader, die ook al dood is, zou dat niet kunnen ontkennen. Was dat wat er door Martin heen was gegaan terwijl hij naar Piccadilly Circus marcheerde? Zo had ik het me altijd voorgesteld: dat hij niet liep of rende maar marcheerde, net zoals John de oorlog in was gemarcheerd die hem had verslonden. En daarna het pistool, dat hij uit zijn zak trok en op zijn oor richtte. Niet op zijn slaap, maar op zijn oor. Om de een of andere reden hadden ze dat er nadrukkelijk bij gezegd. Alsof hij alleen maar niet meer had willen horen, maar wel verder had willen leven. Had het metaal tegen zijn huid gerust? Had hij even gewacht tot hij de kilte ervan voelde of was het allemaal in één ogenblik, in één soepele beweging voorbij? Had hij gelachen? Ik kon me niet voorstellen dat er géén lach om zijn

mond had gespeeld. Hij had de dingen nooit erg serieus genomen. En een jongeman op Piccadilly Circus met een pistool tegen zijn oor al helemaal niet. Dat zat me zo ontzettend dwars toen ik het hoorde, toen de rector me uit de Franse les had laten halen. Waarom had Martin juist dit zo serieus genomen? Had hij niet iets anders kunnen kiezen? Ik voelde het drijfzand terugkomen, een soort geestelijke verstikking. De ouwe Prall op kantoor zou het nieuws vernemen en zich net zo voelen als ik die dag in de kamer van de rector, toen ik naar de varen in de vensterbank staarde en betwijfelde of Martin het wel serieus had gemeend. Prall zou niet goed weten of hij moest lachen of huilen. Bankson heeft zich goddomme in die rivier verdronken, zou hij met hortende stem tegen Maxley of Henin in een van de kamers naast hem zeggen. En dan zou er iemand in de lach schieten. Wat moest je anders? Maar ik kon het niet opbrengen om terug te gaan en weer in mijn eentje onder die klamboe te gaan zitten. Als ik geen koers zette naar de rivier (die ik al zag glinsteren tussen de vet-tige groene bladeren ter grootte van etensborden), zou ik verder moeten lopen. Uiteindelijk zou ik dan op de Pabei stuiten. Ik had er nog nooit een ontmoet. De helft van de stamleden zat in het cachot omdat ze weigerden zich aan de nieuwe wetten te houden.

Ik liep naar het water toe. Ik beet hard op mijn tong. En nog harder. Ik voelde hem niet, maar er kwam wel bloed, metalig, onmenselijk. Ik liep zo de rivier in. Ja, waarschijnlijk was het één enkele beweging geweest, vanuit de zak naar het oor en páng. Het water was warm en het linnen jasje kwam niet bovendrijven. Het hing zwaar en strak tegen me aan. Achter me hoorde ik iets bewegen. Misschien

een krokodil. Voor het eerst voelde ik geen angst voor die beesten. Opgegeten door een krokodil. Altijd nog beter dan je door je kop schieten op Piccadilly Circus. Krokodillen waren heilig voor de Kiona. Misschien zou ik worden opgenomen in hun mythologie, de ongelukkige blanke die een krokodil werd. Ik ging kopje-onder. Het werd niet stil in mijn hoofd, maar ik was niet ongelukkig. Helaas had ik mijn adem altijd goed kunnen inhouden. We deden vroeger wedstrijdes, Martin, John en ik. Ze vonden het grappig dat de jongste de grootste longen had, dat ik liever bewusteloos raakte dan dat ik het opgaf. Jij was in een vorig leven een myotonische geit, Andy, zei mijn vader vaak.

Ze grepen me zo stevig vast en trokken me zo snel omhoog dat ik water binnenkreeg en, hoewel ik nu weer door lucht omringd was, geen adem meer kreeg. De mannen hadden allebei een arm om mijn schouder gehaakt. Ze trokken me aan land, draaiden me om, beukten op me in alsof ik een sagopannenkoek was en hesen me over-eind; onderwijl staken ze in hun eigen taal een lange tirade tegen me af. Ze vonden de stenen in mijn zak en paktten ze me af. De twee mannen waren alweer bijna droog, want ze droegen alleen wat touw om hun middel terwijl ik werd verzwaard door al mijn natte kleren. Ze legden de stenen uit mijn zakken op een hoop op het strand en gingen over op het Kiona, dat ze slechter spraken dan ik, om uit te leggen dat ze wisten dat ik Tekets man uit Nengai was. Die stenen zijn mooi, zeiden ze, maar gevaarlijk. Je mag ze best verzamelen, maar laat ze op de oever liggen als je gaat zwemmen. En zwem niet met je kleren aan. Dat is ook gevaarlijk. En nooit alleen zwemmen. Als je alleen

bent, overkomt je iets ergs. Ze vroegen me of ik de weg terug kon vinden. Ze waren streng en nors. Volwassenen die geen geduld hadden met een veel te groot kind.

‘Ja,’ zei ik, ‘ik red me wel.’

‘We kunnen niet verder mee.’

‘Dat hoeft ook niet.’

Ik begon aan de terugweg. Ik hoorde hen achter me, ze gingen weer stroomopwaarts. Ze praatten snel en luid in het Pabei. Ik hoorde een woord dat ik kende, *taiku*, het Ki-ona-woord voor stenen. De een zei het, en de ander herhaalde het luider. Waarna ze in een langdurig bulderend gelach uitbarstten. Ze lachten zoals mensen in Engeland lachten toen ik klein was, vóór de oorlog.

Ik zou Kerstmis dus toch meemaken; ik pakte een tas en ging op weg naar de overheidsgebouwen in Angoram om daar met de dronkenlappen kerst te vieren.